

KRÓNIKA

FEST '88. — Tizennyolcadik alkalommal tartották meg Belgrádban január végén és február elején a világ legjobb filmjeinek szemlét, a FEST '88-at. A Dušan Makavejev, Bora Drašković és Gordan Mihić szelektorok által összeállított programmal a nézők és a kritikusok egyaránt elégedettek lehetnek, a fesztivál kilenc napja alatt ugyanis huszonnhat ország százhat filmjét vetítették le, közönségcsalogató sikerfilmeket és művészfilmeket egyaránt. Az egyre sokasodó gazdasági nehézségek és az anyagi gondok ellenére a FEST nemcsak megőrizte színvonalát, hanem az idén jóval tartalmasabb volt, mint a korábbi éveken.

A kritikusokból álló nemzetközi zsűri az idei fesztivál legjobb filmjének Wim Wenders *Az ég Berlin felett* című alkotását kiáltotta ki. A film témája, hogy a nyolcvanas években filmet forgatnak az 1945. évi Németországról, a világháború befejezése utáni napokról, főhősei azonban anyagok, akik láthatatlanul sétálnak Berlin utcáin, közülük az egyik beleszeret egy szegény cirkusz artistanőjébe, s választania kell az öröklét és a földi szerelem között. A szakértők rangsorában második helyen Bernardo Bertolucci *Az utolsó kínai császár* című filmje állt. A közel háromórás alkotás pergő jelenetek sorában állítja elének Pu Jit, akit 1908-ban, hároméves korában ültettek trónra, aki később földi istenből egyszerű halandóvá lett, s kertészként élte meg a hatvanas évek Kínájának kulturális forradalmát. Amellett, hogy a film árnyaltan állítja elének a császár jellemének fejlődését, nemcsak a kor szokásairól és hagyományairól szól. A történelmi változások mögött nem a mindenre elszánt, határozott zsarnok áll Bertolucci alkotásában, hanem a magárahagyott, gyakran

cselekvésképtelen, kiszolgáltatott ember. Annak ellenére, hogy nagy érdeklődés előzte meg Tengiz Abuladze alkotását, a *Vezeklést*, amelyet 1984-ben készített, ám csak két évvel később mutathatták be, a kritikusok a filmszemle mezőnyében a harmadik helyre tették. A film cselekménye a Mussolini-ruhás, Sztálin-képű, Hitlerbajuszú vezérről szól, akit holta után életében elkövetett gonoszságainak megbosszulásaképpen az egyik áldozat minduntalan kiás a sírjából. A helyenként jó rendezői ötlettel megoldott film azonban inkább tartalmának politikuma, mintsem művészi értéke alapján érdemel figyelmet.

A fesztivál produkciójából kiemelkedik még Louis Malle pszichológiai drámája, a *Viszontlátásra gyerekek*, amely a II. világháború idején játszódik, s a zsidó és a keresztény kisdíjak összefogásáról és szolidaritásáról szól. Brian De Palma *A megvesztegethetetlenek* című filmje Al Capone, a hírhedt chicagói gengsztervezér történetét mondja el; a lenyűgöző díszletek és Ennio Morricone kiváló filmzenéje teszi élvezetessé. Az Umberto Eco regénye alapján Jan Jaques Annaud rendezte *A rózsá nevé* egy középkori bűnügyi históriát mesél el. Az észnek és a titkos értelmű rózsának, a szerelemnek a gonoszság felett aratott diadalát hirdeti.

Az idei FEST kísérőrendezvényeként az érdeklődők ismert filmgyártók nem szokványos produkcióival, kevésbé ismert filmgyárak alkotásaival, elsőfilmes rendezőkkel is megismerkedhettek. Válogatást mutattak be a kínai filmművészetből, valamint Andrzej Wajda és John Huston filmjeiből. Közvetlenül a FEST befejezése után pedig megtartották a gyermek- és ifjúsági filmek hagyományos szemlétjét is.

T. É.

KRLEŽA ESSZÉI NÉMETÜL. — A frankfurti Athenum könyvkiadónál megjelentek Miroslav Krleža esszéi németül. A könyv kilenc esszét tartalmaz, Krleža Marcel Proustról, Ady Endréről, Reiner Maria Rilkeről, Stefan Georgéről, Karl Karusról szóló munkáit, valamint más irodalmi és művészeti tárgyú írásait. A kötethez Reinhard Lauer, a göttingai egyetem szlavisztikai szemináriumának vezetője írt bevezetőt, aki korábban Vuk Stefanović Karadžićról és Vasko Popa költészetéről szervezett tanácskozást.

ABDULAH SIDRAN KAPTA A ZMAJ-DÍJAT — A Pavle Popović (elnök), Boško Ivkov, Božidar Leovac, Slavko Mihalić és Božidar Timotijević összetételű bírálóbizottság az 1987. évi Zmaj-díjat Abdulah Sidrannak ítélte oda eddigi költői opusáért, valamint a nemrégiben megjelent *Sarajevska zbirka i nove pesme* (Szarajevói gyűjtemény és új versek) című kötetéért. A díjat a Matica srpska napjának alkalmából megtartott díszülésen, február 16-án adták át, amelyen megemlékeztek az intézmény fennállásának 162. és Platon Atanacković, a Matica első elnöke születésének 200. évfordulójáról.

SZÍNHÁZI MÚZEUM ALAKULT — Január elsején Újvidéken megalakult a Vajdasági Színházi Múzeum. Az újdonsült intézmény változatos munkaprogramot jelentett be az idei évre: megemlékeznek a Műkedvelő Vándorszínház megalakulásának százötvenedik és Branislav Nušić halálának ötvenedik évfordulójáról, tanácskozást szerveznek a televízió, a rádió, a filmvállalat, a színházi művészeti akadémia és a színházak együttműködéséről, szorgalmazzák, hogy a legjobb színházi előadásokat rögzítsék videoszalagra, valamint megjelentetik A vajdasági színházak almanachjának huszadik füzetét.

A TERRA ELSŐ FILMJEI — A tavaly megalakult Terra filmvállalat az idén tíz dokumentumfilm és három játékfilm elkészítését vette tervébe. Májusban kezdik meg *A határon* cí-

mű film forgatását, amelyet Deák Ferenc forgatókönyve alapján Živojin Pavlović rendez. Jovan Sterija Popović *Hazafiak* című drámájából Boro Drašković, Snežana Guidić forgatókönyve alapján pedig Aleksandar Foček készíti filmet.

ELHUNYT ĐORĐE JOVIĆ — Újvidéken hatvanéves korában elhunyt Đorđe Jović művészettörténész és képzőművészeti kritikus. A *Dnevnik* majd az *Újvidéki Televízió* kritikusként évtizedeken keresztül követte elsősorban Vajdaság, de az ország és Európa képzőművészeti eseményeit, s írásait kötetekbe is gyűjtötte. 1968-ban jelent meg a *Savremeni likovni umetnici Vojvodine* (Mai vajdasági képzőművészek) című kötete, majd a hetvenes évek derekán *Crtež likovnih umetnika Vojvodine* (Rajz a vajdasági képzőművészetben) címmel adott közre újabb monografikus kiadványt. Közben Szilágyi Gábor, Stojan Trumić és Milan Kerac munkásságáról értekezett nagyobb lélegzetű tanulmányokban. Közvetlenül halála előtt hagyta el a nyomdát legújabb *Ka umetnosti* (A művészet felé) kötete, amelyben az elmúlt másfél évtized írásait gyűjtötte. Đorđe Jović 1981-ben alapítója volt a pancsovai szobrászati biennálénak, amelyet éppen a közelmúltban tüntettünk ki Forum Képzőművészeti Díjjal.

Halálhírének vételekor eszünke jut legújabb könyvének néhány keserű mondata is. Ezt írja egy helyen: „Vajdaság képzőművészetének már van irodalma. Csak — sajnos — nincs, aki olvassa. Mindegy, léteznek az alkotások és a teleirt lapok. Ha nem a manák, hát akkor a holnapnak szólnak.”

B. D.

RESTAURÁLJÁK A FRUSKA GORA-I KOLOSTOROKAT — A Tartományi Műemlékvédelmi Intézet vezetésével tavaly hat Fruška gora-i kolostor restaurálása kezdődött meg. A Novo Hopovó-i, a grgetegi, a jazaki, a ravanicai, a vrdniki és a krušedoli kolostor tetőszerkezetét javították meg. Az idén folytatják a már megkezdett mentési munkálato-

kat, valamint tervbe vették a Prívina Glava-i kolostor megőrzését is. A műemlékvédelmi intézet tervbe vette ezen objektumok dokumentációjának rendezését, valamint egy a Fruška gora-i kolostorokkal foglalkozó monográfia elkészítését.

A FORUM KÖNYVKIADÓ REGÉNYPÁLYÁZATÁNAK DÍJAI — A Forum Könyvkiadó regénypályázatának bírálóbizottsága — Bosnyák István (elnök), Fekete J. József és Juhász Géza — elbírálta a beérkezett öt pályaművet, és egyhangúlag úgy döntött, hogy az 1987. évi regénypályázat első díját Kontra Ferencnek a *Drávaszögi kereszték*, a második díjat pedig Apró Istvánnak *Három folyó* című regénykézirataért ítéli oda. A zsűri véleménye szerint „Kontra Ferenc kézírata egy konkrét tájegység közösségi létérzésének és tájmitoszáának sikeres alkotói megragadása. A lírikus szerkesztésmód és a prózaversritmus embersorsok sokaságát fogja össze fűzészzerűen, s e sorsközösséget a tragikum balladai hangulata hatja át. A hangulatteremtés

hatásos eszköze a szövegben a letisztult, gazdag, helyenként pedig metaforikus és szürrealisztikus nyelv. Apró István keretes regénye a jelen tapasztalatainak prizmáján keresztül nyújt bepillantást a századelő valóságába, s így módon a történelmi tematika időszerű jelentéssel is árnyalódik. A többsíkú, dokumentumanyagra épülő szöveg jó kommeretről és az epikus hitel megteremtésének képességéről tanúskodik.”

KONCZ ISTVÁN KAPTA A HÍD-DÍJAT — A Híd-díj bírálóbizottsága (Gerold László, Gion Nándor — elnök, Gobby Fehér Gyula, Jung Károly és Mák Ferenc) az 1987. évi Híd Irodalmi Díjat Koncz István *Ellen-máglya* című kötetének ítélte oda. „A bírálóbizottság 28 tavaly megjelent irodalmi művet értékelt, és megállapította, hogy az 1987. évi könyvtermés rendkívül színvonalas volt, minden műfajban található az átlagosnál igényesebb alkotások. Közülük Koncz István könyve legegységesebb esztétikai értékeivel érdemelte ki a Híd-díjat” — indokolta meg döntését a zsűri.